

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΚΙΔΗΣ: ΘΡΥΛΟΣ Ή ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αλέξανδρος Μάντης

Αρχαιολόγος της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων

Στον απόηχο της ηρωικής και συμβολικής πράξης των Μανόλη Γλέζου και Απόστολου Σάντα, οι οποίοι τη νύχτα της 30ης προς 31η Μαΐου 1941 καταβίβασαν τη γερμανική σημαία από την Ακρόπολη, έχει υφανθεί η περιεργή ιστορία του στρατιώτη φρουρού στην Ακρόπολη Κ. Κουκίδη, ο οποίος σύμφωνα με κάποιες, ανεξαρτίτως μέχρι σήμερα πληροφορίες, την ημέρα της κατάληψης της Ακρόπολης από γερμανικό απόσπασμα, περιεβλήθη την ελληνική σημαία και έπεσε στο κενό. Ως γνωστόν η γερμανική σημαία υψώθηκε στην Ακρόπολη το πρωινό της Κυριακής, 27 Απριλίου, από τον ταγματάρχη Jacoby και τον λοχαγό Elsnits. Η είδηση μεταδόθηκε στην τελευταία ελεύθερη εκπομπή του Αθηναϊκού Ραδιοσταθμού: “Προσοχή, προσοχή! Η Πρωτεύουσα περιέχεται εις χείρας των κατακτητών. Επάνω εις τον ιερόν βράχον της Ακροπόλεως δεν κυματίζει πλέον υπερήφανη και μόνη η Γαλανόλευκος. Παραπλεύρως της εστήθη το λάβαρο της βίας. Ο φρουρός της σημαίας μας διαταχθείς να την υποστείλη δια να υψωθεί η γερμανική, ηυτοκτόνησε ριφθείς εις το κενόν από του σημείου όπου ευρίσκετο η Γαλανόλευκος, η οποία ούτω δεν υπεστάλη ουδ’ επί στιγμήν. Ζήτω η Ελλάς!”. Πρώτη γραπτή αναφορά της ανεπιβεβαίωτης αυτής ιστορίας έγινε στην εφημερίδα “Daily Mail” της 9 Ιουνίου 1941, ως ανταπόκριση του ειδικού απεσταλμένου της στο Κάιρο:

“Costa Kukidis, a Greek soldier, was guarding Greece’s blue and white flag on the Acropolis, in Athens, when a squad of uniformed Nazis marched up to him. ‘Haul that down’ they said ‘and run up this Swastika banner’. Costa slowly hauled down his country’s colours. He paused a moment with eyes fixed on the German officer. Then he wrapped the flag around his body and buried himself over the roof-high battlements. That story has just reached me through Greek channels”. Ποια ήταν όμως η πηγή δεν διευκρινίζεται. Δεν αποκλείεται να πρόκειται για την είδηση που μεταδόθηκε από τον ελληνικό ραδιοφωνικό σταθμό, λίγο πριν παύσει η λειτουργία του. Η ανταπόκριση πάντως της “Daily Mail” εμφανίζεται και σε άλλη εκτενέστερη παραλλαγή, η οποία παρατίθεται στο άρθρο των Κ. Ν. Χατζηπατέρα και Μ. Φαφαλιού. Δεν έχει ωστόσο ακόμα διευκρινισθεί ποια από τις δυο παραλλαγές είναι η αυθεντικότερη. Ως ανταποκριτής της εφημερίδας στο Κάιρο αναφέρεται ο ιστορικός και αρχαιολόγος Ν. Hammond, ο οποίος αργότερα επανέρχεται στο περιστατικό, στο σχετικό με τους αντάρτες βιβλίο του. Σύμφωνα με πληροφορίες η ιστορία δημοσιεύθηκε στις 8 Μαΐου του

1941 και σε ισπανική εφημερίδα. Το όνομα του δημοσιογράφου είναι De Silva, αλλά παραμένει άγνωστο το όνομα της εφημερίδας.

Με πρωτογενή πηγή την ανταπόκριση της “Daily Mail” η παραπάνω ιστορία, η οποία σημειωτέον δεν αναφέρεται στο βιβλίο του Δημ. Γατόπουλου “Η Ιστορία της Κατοχής” (1946), επαναλήφθηκε σε ορισμένα βιβλία που αναφέρονται στην περίοδο της γερμανικής κατοχής, όπως στο βιβλίο του Μεν. Λουντέμη “Αυτοί που έφεραν την καταχνιά” (1946) και στο βιβλίο των Κ. Ν. Χατζηπατέρα και Μ. Φαφαλιού “Μαρτυρίες 40-41” (1982) και “Μαρτυρίες 1940-44” (1988). Επίσης δημοσιεύεται στα γαλλικά στο βιβλίο του Κ. Ν. Χατζηπατέρα “Heroismes et droits de la Grèce, 1941-46” (1946), καθώς και στο “Ημερολόγιο και Μαρτυρίες του Πολέμου και της Κατοχής” (1982) του Ροζέ Μιλλιέξ και στο “La Grèce au Combat” του Costa de Loverdo. Το 1972 εκδίδεται το τρίτομο βιβλίο του Τ. Γιαννούδη, συγγενή και απογόνου του Χρυσάνθου, του Αρχιεπισκόπου που αρνήθηκε να ορκίσει την κατοχική κυβέρνηση Τσολάκογλου, με τίτλο “Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσάνθος: Η κοινωνική και εκκλησιαστική του δράση”, όπου παρατίθεται απόσπασμα από το ημερολόγιο του Χρυσάνθου της 27 Απριλίου 1941: “Κατά τινα πληροφορία ο Έλλην φρουρός της Ακρόπολης περιεβλήθη την ελληνική σημαία...”. Η αξιοπιστία του αποσπάσματος δεν μπορεί να ελεγχθεί, εφόσον παραμένει αδημοσίεστο στο σύνολό του το Ημερολόγιο του Χρυσάνθου και δεν είναι εύκολη η προσέγγισή του στο Αρχείο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Εφόσον όμως δεχθούμε τη γνησιότητά του, θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς α) ότι και εδώ δεν διευκρινίζεται ποια είναι η πηγή της πληροφορίας, β) ότι δεν ονοματίζεται ο στρατιώτης, το όνομα του οποίου αναφέρεται μόνον στην “Daily Mail” και γ) ότι, εάν το απόσπασμα αποτελεί εγγραφή της ίδιας μέρας (27.4.1941), τότε η πληροφορία άρχισε να μεταδίδεται από την ίδια κιόλας ημέρα της κατάληψης της Αθήνας. Η πλέον πρόσφατη μνεία του περιστατικού γίνεται στο βιβλίο του δημοσιογράφου Τ. Κοντογιαννίδη “Ηρωες και προδότες στην κατοχική Ελλάδα” (1998, εκδόσεις “Πελασγός”) όπου παρατίθεται αυτούσιο το άρθρο της Daily Mail'. Σημειωτέον ότι σε ολόκληρη την μεταπολεμική έως σήμερα περίοδο δεν υπήρξε επίσημη κρατική ανακοίνωση που να επιβεβαιώνει ή να διαψεύδει το περιστατικό, ενώ παρά τις έρευνες που έγιναν από την Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, δεν βρέθηκε ότι υπήρξε ποτέ Έλληνας στρατιώτης με το όνομα που παραδίδει η αγγλική εφημερίδα.

Σημείωση: Ευχαριστώ την αρχαιολόγο κα Β. Μπιζάκη για τη βοήθειά της στη συγγέντρωση των στοιχείων.

1. Τ. Κ. Κοντογιαννίδη, *Ηρωες και Προδότες στην Κατοχική Ελλάδα 2* (2000), σελ. 95.

